

การพัฒนาแบบการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตำบลสะแบง อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี

อภิชาติ มีจันทิ, ร.ม. (สหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น)*

พรพิมล มัณนาโส, วท.บ. (สาธารณสุขศาสตร์)*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และเพื่อพัฒนาแบบการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตำบลสะแบง อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี รวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 136 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีการจับสลาก และโดยแบบสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 16 คน เก็บรวบรวมข้อมูลในเดือนสิงหาคม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.67 – 1 และนำมาวิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือ โดยทดสอบหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค พบว่าด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เท่ากับ 0.97, 0.86, 0.93 และ 0.84 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ Paired t-test ข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ก่อนการพัฒนาแบบอยู่ในระดับสูง จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 52.5 และหลังการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับสูง จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 92.6 มีคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ก่อนการพัฒนาแบบภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57, S.D. = 1.38$) และหลังการพัฒนาแบบการมีส่วนร่วมภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีส่วนร่วมด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56, S.D. = 0.71$) รูปแบบการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1. การสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา 2. การวางแผนพัฒนาแบบ 3. การปฏิบัติตามแผน ได้แก่ ดำเนินการเฝ้าระวัง คัดกรอง ค้นหากลุ่มเสี่ยง ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ผ่านหอกระจายข่าว รณรงค์ฉีดวัคซีนป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รณรงค์ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (VUCA) และ 4. การประเมินผล ซึ่งการประเมินผลหลังการนำรูปแบบไปใช้ พบว่า ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) ดังนั้นควรมีการสร้างเสริมการมีส่วนร่วมขยายไปสู่ตำบล และอำเภอที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน

คำสำคัญ : โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019/ การมีส่วนร่วม

* โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสะแบง อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี

The Development of Network Participation Model to Corona Virus Disease 2019 Prevention, and Control in Sabang Sub-district, Nonghan District, Udon Thani Province

Apichat Meechantee, M.Pol.Sc. (Interdisciplinary for Local Development)*

Phornphimon Muckhanaso, B.Sc. (Public Health)*

Abstract

This research is a action research aim to study the participation level of partner network in the prevention and control of Coronavirus disease 2019 and to develop a model for participation of partner network in the prevention and control of Coronavirus disease 2019 in Sabang Sub-district, Nong Han District, Udon Thani Province. Data were collected by questionnaires from a sample of 136 people obtained by simple random sampling, lottery method and 16 people of specific purposive sampling by interview. Data collection period: August. The research tool was a questionnaire created by researcher and pass validation of the research tool quality check by 3 experts. Index of item objective congruence value was equal to 0.67 - 1 and analyzed for the quality of the tool. The results of confidence of questionnaire test found that participation in planning, participation in operations, participation in benefits and the participation in evaluation were 0.97, 0.86, 0.93 and 0.84, respectively. The data were analyzed by frequency distribution, percentage, mean, standard deviation and statistics, paired t-test, qualitative data analysis, content data analysis. The results of study showed a high level of the participation in the prevention and control of coronavirus disease 2019 before the development of the model was high, 85 people, accounting for 52.5%. After the development of the model was a high level, 126 people, representing 92.6 %. Average score of participation in the prevention and control of coronavirus disease 2019 before the development of the overall model was moderate. The participation in benefits was a high level (\bar{X} = 3.57, S.D. = 1.38). After the development of the overall model was a high level. The participation in benefits was the highest level (\bar{X} = 4.56, S.D. = 0.71). The participation in the prevention and control of Coronavirus Disease 2019 consists of 4 steps: 1. Survey and analysis of problems. 2.Model development planning 3.Take action according to the plan, conducting surveillance operations, screening, searching for risk groups, Knowledge Dissemination through the news distribution tower, vaccination campaign against coronavirus disease 2019, behavior modification campaign (VUCA 4. Evaluation, after applying the model found that participation in the prevention and control of Coronavirus Disease 2019 increased statistically significantly ($p < 0.001$).

Keywords: Corona Virus disease 2019, Participation

*Sabang Health Promoting Hospital, Sabang Sub-district, Nonghan District, Udon Thani Province.

บทนำ

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Coronavirus Disease 2019 หรือ COVID-19) คือโรคติดเชื้อจากไวรัสชนิดหนึ่ง ซึ่งองค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) กำหนดให้เป็นโรคติดต่ออุบัติใหม่ที่ส่งผลกระทบไปทั่วโลกในปลายปี 2562 พบการระบาดในช่วงปี 2019 ที่เมืองอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งหลังจากนั้นองค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้เป็นภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขระหว่างประเทศ ในวันที่ 30 มกราคม 2563 และแนะนำทุกประเทศให้เร่งรัดการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรค โควิดเป็นเชื้อไวรัสที่ก่อให้เกิดโรคทางเดินหายใจ มีมานานกว่า 60 ปีแล้ว และจัดเป็นเชื้อไวรัสตระกูลใหญ่ที่มีอยู่หลายสายพันธุ์ โดยชื่อโคโรนาก็มีที่มาจากลักษณะของเชื้อไวรัสที่รูปร่างคล้ายมงกุฎ (Corona เป็นภาษาละตินที่แปลว่ามงกุฎ) เนื่องจากเชื้อไวรัสชนิดนี้มีสารพันธุกรรมเป็น RNA มีเปลือกหุ้มด้านนอกที่ประกอบไปด้วยโปรตีนคลุมด้วยกลุ่มคาร์โบไฮเดรต ไขมันเป็นปุ่มๆ ยื่นออกไปจากอนุภาคไวรัส ซึ่งเป็นเชื้อไวรัสที่มีหนามอยู่รอบตัว จึงสามารถเกาะตัวอยู่ในอวัยวะที่เป็นเป้าหมายของเชื้อไวรัสได้⁽¹⁾

สถานการณ์ปัจจุบันทั่วโลก มีการแพร่ระบาดของโรคติดต่ออย่างรุนแรงและขยายวง การแพร่กระจายเชื้อไปอย่างมาก จากการรายงานผู้ป่วยยืนยันทั่วโลก ในวันที่ 24 มิถุนายน 2565 มีจำนวนผู้ติดเชื้อ 544,371,460 ราย และเสียชีวิตจำนวน 6,341,004 ราย⁽²⁾ สำหรับประเทศไทย พบผู้ป่วยยืนยันจำนวน 4,500,828 ราย รักษาอยู่ในโรงพยาบาล จำนวน 2,166 ราย หายแล้ว 4,449,432 ราย และเสียชีวิตจำนวน 30,488 ราย ถือว่าประเทศไทยกำลังมีการระบาดของโรคเพิ่มมากขึ้น จังหวัดอุดรธานี พบว่า มีผู้ป่วยยืนยันจำนวน 50,474 ราย รักษาอยู่โรงพยาบาล จำนวน 247 ราย หายแล้ว 49,822 ราย และเสียชีวิต 405 ราย⁽³⁾ อำเภอนองหาน พบว่า มีผู้ป่วยยืนยันจำนวน 11,268 ราย รักษาอยู่โรงพยาบาลจำนวน 13 ราย รักษาตัวแบบผู้ป่วยนอก (Outpatient Appointment Self Isolation: OI) และระบบ (Home Isolation : HI) จำนวน 100 ราย หายแล้ว 10,581 ราย และเสียชีวิต 27 ราย ตำบลสะแบง พบว่า มีผู้ป่วยยืนยันจำนวน 717 ราย รักษาตัวแบบผู้ป่วยนอก (Outpatient Appointment Self Isolation : OI) และระบบ (Home Isolation : HI) จำนวน 19 ราย หายแล้ว 698 ราย (ข้อมูล ณ วันที่ 24 มิถุนายน 2565 เวลา 14.50 น.)

จากสถานการณ์ปัญหาโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาดังกล่าว ส่งผลให้หลายหน่วยงานต้องนำนโยบายมาแปลงสู่การปฏิบัติ ภายใต้มาตรการสำคัญที่รัฐบาลเป็นผู้กำหนด เพื่อป้องกันการแพร่กระจายเชื้อในชุมชน⁽⁴⁾ ตลอดจนการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน และประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรค ตำบลสะแบง อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี จึงเน้นให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในชุมชนที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการรับมือกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งจะปรับวิถีชีวิตไปสู่การเป็นโรคประจำถิ่นต่อไป⁽⁵⁾ และหน่วยงานภาคีเครือข่ายจำเป็นต้องมีความรู้และมีพฤติกรรมการป้องกันตนเอง และคนในครอบครัวได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้ปลอดภัยจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและดำเนินการพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายขึ้น โดยคาดหวังว่าจะได้รูปแบบที่เป็นแนวทางปฏิบัติที่ดี สามารถควบคุมป้องกันโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และสามารถนำรูปแบบดังกล่าวสู่การแก้ไขปัญหาให้บรรลุผลสำเร็จได้อย่างรวดเร็ว ขยายผลไปยังพื้นที่ตำบลอื่นที่ใกล้เคียง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับโรคอุบัติใหม่ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตำบลสะแบง อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตำบลสะแบง อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี

สมมติฐานในการวิจัย

1. หน่วยงานภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อยู่ในระดับมาก
2. หลังการนำรูปแบบการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มาใช้ในชุมชน ตำบลสะแบง อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

คำจำกัดความ หรือนิยามคำศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยในกลุ่มหน่วยงานภาคีเครือข่าย ในตำบลสะแบง อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนไม่ว่าบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม ในลักษณะของการร่วมรับรู้ร่วมคิดร่วมทำ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความตั้งใจไว้ โดยการกระทำด้วยความรู้สึกผูกพัน มีความเชื่อถือและไว้วางใจได้ การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการเสริมสร้างพลังในการทำงานร่วมกันที่มีประสิทธิภาพและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะทำให้ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนเข้าใจสถานการณ์และอุทิศตนเพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา

ภาคีเครือข่าย หมายถึง คณะกรรมการดำเนินงานเฝ้าระวัง สอบสวน ควบคุมโรคและภัยสุขภาพระดับตำบล ผู้นำชุมชน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสะแบง อสม.ตำบลสะแบง เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสะแบง เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลสะแบง ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ตำบลสะแบง อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี

การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย หมายถึง การที่ภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน, ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน, ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

การป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หมายถึง การปฏิบัติหรือการกระทำกิจกรรมที่แสดงออกถึง การป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชาชนทั่วไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) โดยใช้เทคนิคกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม (Appreciation influence control: AIC) โดยใช้การวิจัยแบบสำรวจ (Survey Research) นำเสนอวิธีดำเนินการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ⁽⁶⁾ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษา สำรวจและอธิบายคุณลักษณะข้อมูลส่วนบุคคล และการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของคณะกรรมการดำเนินงานเฝ้าระวัง สอบสวน ควบคุมโรคและภัยสุขภาพระดับตำบล ผู้นำชุมชน สมาชิกสภาองค์การบริหาร

ส่วนตำบล อสม. เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล ในพื้นที่ตำบลสะแบง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการดำเนินงานเฝ้าระวัง สอบสวน ควบคุมโรคและภัยสุขภาพระดับตำบล ผู้นำชุมชน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสะแบง อสม.ตำบลสะแบง เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสะแบง เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลสะแบง จำนวน 301 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้มาจากการสุ่มจากประชากร โดยทำการคำนวณขนาดตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณตัวอย่างเพื่อประมาณค่าสัดส่วนของประชากร⁽⁷⁾ คำนวณจากสูตร ดังนี้

$$n = \frac{NZ^2\alpha/2P(1-P)}{e^2(N-1)+Z^2\alpha/2P(1-P)}$$

ขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม จำนวน 136 คน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยวิธีการจับสลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการทบทวนแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นแบบมาตราส่วน 5 ระดับ⁽⁸⁾ (มีส่วนร่วมระดับมากที่สุด 4.51–5.00 คะแนน, มีส่วนร่วมระดับมาก 3.51–4.50 คะแนน, มีส่วนร่วมระดับปานกลาง 2.51–3.50 คะแนน, มีส่วนร่วมระดับน้อย 1.51–2.50 คะแนน และมีส่วนร่วมระดับน้อยที่สุด 1.00–1.50 คะแนน) ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค เท่ากับ 0.97, 0.86, 0.93 และ 0.84 ตามลำดับ

ระยะที่ 2 การวางแผนพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตำบลสะแบง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี มีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้กำหนดโควตาตามจำนวน 16 คน ประกอบด้วย คณะกรรมการดำเนินงานเฝ้าระวัง สอบสวน ควบคุมโรคและภัยสุขภาพระดับตำบล จำนวน 3 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสะแบง จำนวน 3 คน อสม.ตำบลสะแบง จำนวน 3 คน เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสะแบง จำนวน 2 คน เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลสะแบง จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสนทนากลุ่มเกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 นำมาใช้ในการออกแบบและประเมินรูปแบบ

ระยะที่ 3 การปฏิบัติตามรูปแบบ โดยการทดลองใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ได้มาจากระยะที่ 2 ในพื้นที่ตำบลสะแบง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี กลุ่มเป้าหมาย ประชาชนในพื้นที่ตำบลสะแบง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร่างรูปแบบการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ระยะที่ 4 การประเมินผลรูปแบบการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กลุ่มตัวอย่างในการให้ข้อมูลการประเมิน ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่ได้คัดเลือกมาแล้วในระยะที่ 1 จำนวน 136 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสอบถามเดียวกับแบบสอบถามระยะที่ 1 และประเมินร่วมกับจำนวนผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่ตำบลสะแบง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี เพื่อสรุปเป็นรายงานผลลัพธ์การดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ Paired t – test และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

การพิทักษ์สิทธิและจริยธรรมการวิจัย

โครงการวิจัยนี้ผ่านการพิจารณาและรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี รหัสโครงการ UDREC 3565 ลงวันที่ 22 สิงหาคม 2565

ผลการศึกษา

คุณลักษณะส่วนบุคคล ของภาคีเครือข่ายอำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

คุณลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 136 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 61.0 และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 39.0 มีอายุเฉลี่ย 51 - 60 ปี เป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 41.9 รองลงมาคือ อายุ 41 - 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.3 สถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 77.2 รองลงมาคือ โสด คิดเป็นร้อยละ 16.2 สถานภาพตำแหน่งเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) คิดเป็นร้อยละ 48.5 รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล คิดเป็นร้อยละ 21.3 ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 98.5 รองลงมาคือ ศาสนาอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 1.5 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 21.3 รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 20.6 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 64.6 รองลงมาคือ ข้าราชการ คิดเป็นร้อยละ 16.2 และแหล่งข้อมูลที่รับข่าวสารจากอินเทอร์เน็ต และ App. เช่น Line, Facebook, หมอพร้อม เป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 52.9 รองลงมาคือ โทรทัศน์ คิดเป็นร้อยละ 25.0

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ สถานภาพตำแหน่ง ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ และแหล่งข้อมูลที่รับข่าวสาร (n = 136)

ข้อมูลส่วนบุคคล		จำนวน (n =136)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	53	39.0
	หญิง	83	61.0
อายุ	21 – 30 ปี	7	5.2
	31 – 40 ปี	18	13.2
	41 – 50 ปี	33	24.3
	51 – 60 ปี	57	41.9
	61 ปี ขึ้นไป	21	15.4

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ สถานภาพตำแหน่ง ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ และแหล่งข้อมูลที่ได้รับข่าวสาร (n = 136) (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล (ต่อ)	จำนวน (n =136)	ร้อยละ
สถานภาพ		
โสด	22	16.2
สมรส	105	77.2
หย่าร้าง	9	6.6
สถานภาพตำแหน่ง		
คณะกรรมการโรคติดต่อ	7	5.2
ผู้นำชุมชน	24	17.6
สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล	5	3.7
อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)	66	48.5
เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล	5	3.7
เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล	29	21.3
ศาสนา		
พุทธ	134	98.5
อื่น ๆ	2	1.5
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	29	21.3
มัธยมศึกษาตอนต้น	28	20.6
มัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า	43	31.6
อนุปริญญา	3	2.2
ปริญญาตรี	26	19.1
สูงกว่าปริญญาตรี	7	5.2
อาชีพ		
เกษตรกร	88	64.6
รับจ้าง	3	2.2
ค้าขาย	2	1.5
ข้าราชการ	22	16.2
ลูกจ้าง/พนักงานรัฐ	16	11.8
นักเรียน/นักศึกษา	2	1.5
ว่างงาน	3	2.2

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ สถานภาพตำแหน่ง ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ และแหล่งข้อมูลที่ได้รับข่าวสาร (n = 136) (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล (ต่อ)	จำนวน (n =136)	ร้อยละ
แหล่งข้อมูลที่ได้รับข่าวสาร		
โทรทัศน์	34	25.0
หนังสือพิมพ์	1	0.7
วิทยุ	2	1.5
หอกระจายข่าว	27	19.9
อินเทอร์เน็ต และ App. เช่น Line, Facebook, หมอพร้อม เป็นต้น	72	52.9

ระดับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตำบลสะแบง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ก่อนการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 1.38) เป็นอันดับแรก รองลงมา ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 1.35) ตามลำดับ และมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ($\bar{X} = 3.39$, S.D. = 1.28) และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 3.29$, S.D. = 1.32) ตามลำดับ และหลังการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยมีส่วนร่วมด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.71) เป็นอันดับแรก รองลงมา ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.71) และมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.81) และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.83) ตามลำดับ

ตารางที่ 1 แสดงคะแนนค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลระดับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ก่อนและหลังการพัฒนารูปแบบ (n = 136)

การมีส่วนร่วม	ก่อน			หลัง		
	\bar{X}	S.D.	การแปลผล (ระดับ)	\bar{X}	S.D.	การแปลผล (ระดับ)
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน	3.39	1.28	ปานกลาง	4.39	0.81	มาก
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.53	1.35	มาก	4.54	0.71	มากที่สุด
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.57	1.38	มาก	4.56	0.71	มากที่สุด
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.29	1.32	ปานกลาง	4.38	0.83	มาก
รวมเฉลี่ย	3.45	1.25	ปานกลาง	4.47	0.71	มาก

รูปแบบการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้กำหนดรูปแบบเพื่อนำไปปฏิบัติ ดังนี้

1. สำรวจและวิเคราะห์ปัญหา
2. การวางแผนพัฒนารูปแบบ
3. การปฏิบัติตามแผน ดังนี้
 - 3.1 ดำเนินการเฝ้าระวัง คัดกรอง ค้นหากลุ่มเสี่ยง
 - 3.2 ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ผ่านหอกระจายข่าว
 - 3.3 รณรงค์ฉีดวัคซีนป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
 - 3.4 รณรงค์ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (VUCA)
4. การประเมินผล

การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตำบลสะแบง อำเภอนongหนาน จังหวัดอุดรธานี ก่อนและหลังการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วม

พบว่า ผลการทดสอบก่อนและหลังการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยรวมทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงสรุปได้ว่า หลังจากการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพิ่มมากขึ้น

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ก่อนและหลังการพัฒนารูปแบบ (n = 136)

การมีส่วนร่วม	ก่อนการพัฒนา		หลังการพัฒนา		t	p	95%CI
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.			
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน	3.39	1.28	4.39	0.81	7.67	.00	0.74 ถึง 1.26
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.53	1.35	4.54	0.71	7.84	.00	0.76 ถึง 1.26
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.57	1.38	4.56	0.71	7.64	.00	0.73 ถึง 1.25
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.29	1.32	4.38	0.83	8.26	.00	0.82 ถึง 1.34
ภาพรวม	3.45	1.25	4.47	0.71	8.36	.00	0.77 ถึง 1.26

สรุปและอภิปรายผล

ระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า ภาคีเครือข่ายตำบลสะแบง อำเภอนongหนาน จังหวัดอุดรธานี มีระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ก่อนการพัฒนารูปแบบอยู่ในระดับสูง และหลังการพัฒนารูปแบบอยู่ในระดับสูง ซึ่งการประเมินผลหลังจากนำรูปแบบการพัฒนาไปใช้ พบว่า การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยรวมทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงสรุปได้ว่า หลังจากการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายใน

การป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพิ่มมากขึ้น โดยผลการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1. การสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา 2. การวางแผนพัฒนารูปแบบ 3. การปฏิบัติตามแผน ได้แก่ ดำเนินการเฝ้าระวัง คัดกรอง ค้นหากลุ่มเสี่ยง ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ผ่านหอกระจายข่าว ธารงศ์ฉัตรชัยป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ธารงศ์ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (VUCA) และ 4. การประเมินผล ซึ่งเมื่อนำรูปแบบการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มาใช้ในชุมชนตำบลสะแบง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี พบว่า ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) ซึ่งรูปแบบสอดคล้องกับงานวิจัยของบัณฑิต เกียรติจตุรงค์, (2564)⁽⁹⁾ การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อำเภอเมืองยาง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีทั้งหมด 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การสร้างความตระหนักถึงปัญหาและสาเหตุโรค ขั้นตอนที่ 2 การจัดทำแผนการป้องกันและควบคุมโรค ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรค ขั้นตอนที่ 4 การติดตามและประเมินผลป้องกันและควบคุมโรค เมื่อนำรูปแบบไปทดลองใช้ พบว่า ภาคีเครือข่ายได้ดำเนินกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรค COVID-19 ตามขั้นตอน 4 ขั้นตอน ครบทุกกิจกรรม และผลการประเมินรูปแบบพบว่า มีความสอดคล้อง มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีการยอมรับได้ในการนำไปปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตำบลสะแบง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่ตำบลสะแบง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ในการจัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์ในการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อลดอัตราป่วยและเสียชีวิตจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และโรคติดต่ออื่น ๆ

2. รูปแบบการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมสุขภาพ และป้องกันโรคติดต่ออื่น ๆ รวมถึงโรคติดต่ออุบัติซ้ำ อุตบัติใหม่ ตามบริบทของพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลยิ่งขึ้น

3. พัฒนาศักยภาพนักวิชาการสาธารณสุขด้านความร่วมมือกับบุคลากรที่สุขภาพเกี่ยวกับการดำเนินงานเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรค เพื่อให้ประชาชนมีพฤติกรรมป้องกันโรคที่ถูกต้อง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยใช้การวิจัยเชิงเนื้อหาและเชิงวิเคราะห์ โดยใช้พื้นที่วิจัยที่มีขนาดกว้าง ด้วยการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น ครอบคลุมทั้งปัญหา และอุปสรรค เพื่อสามารถนำมาพัฒนาและปรับปรุงเป็นรูปแบบการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายและประชาชนทั่วไปในการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยเพิ่มจำนวนของกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมมากขึ้น ทั้งด้านขนาดพื้นที่ในการทำวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำมาวิเคราะห์หารูปแบบการป้องกันและควบคุมโรคติดต่ออื่น ๆ ได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาอย่างสูงจากอาจารย์ที่ปรึกษา
งานวิจัย ที่กรุณาให้คำแนะนำปรึกษาตลอดจนปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่
อย่างดียิ่ง ผู้วิจัยตระหนักถึงความตั้งใจจริงและความทุ่มเทของอาจารย์และขอขอบพระคุณเป็นอย่าง
สูงไว้ ณ ที่นี้ กราบขอบพระคุณคณาจารย์และบุคคลสำคัญทุกท่าน ที่มีส่วนร่วมทำให้งานวิจัยฉบับนี้
สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี รวมถึงขอขอบคุณภาคีเครือข่ายอำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ทุกท่านที่ให้
ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

1. กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) [อินเทอร์เน็ต].
นนทบุรี: [เข้าถึงเมื่อ 16 พฤษภาคม 2565]. เข้าถึงได้จาก <https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/index.php>.
2. World Health Organization. COVID – 19 [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 14 พฤษภาคม 2565].
เข้าถึงได้จาก <https://covid19.who.int/>
3. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี. COVID – 19 Watch Out [อินเทอร์เน็ต]. อุดรธานี:
[เข้าถึงเมื่อ 16 พฤษภาคม 2565]. เข้าถึงได้จาก <https://covid.udpho.org/index.php?url=pages/summary.php&m=dashboard>.
4. ระนอง เกตุดาว และคณะ. การพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัส
โคโรนา 2019 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดอุดรธานี - Udon Model COVID-19.
วารสารวิชาการสาธารณสุข. 2564; 30 (1): 53–61.
5. รัชนิ เต็มอุดม และคณะ. การพัฒนารูปแบบการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยการมี
ส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดนครพนม. วารสารสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 ขอนแก่น.
2564; 28 (1): 1–13.
6. สยามมล เกษประดิษฐ์. การศึกษาการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการบริหารศูนย์การศึกษา
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอภูผา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา [ปริญญานิพนธ์
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา;
2559.
7. บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว. การอ้างอิงประชากรเมื่อใช้เครื่องมือแบบมาตราส่วน
ประมาณค่ากับกลุ่มตัวอย่าง. วารสารการวัดผลการศึกษา มศว มหาสารคาม. 2535; 3 (1):
22–25.
8. กัลยา วาณิชย์บัญชา. สถิติสำหรับงานวิจัย. ภาควิชาสถิติ คณะพานิชยศาสตร์และการบัญชี
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2549.
9. บัณฑิต เกียรติจตุรงค์. ศึกษาการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันและ
ควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) อำเภอเมืองยาง จังหวัดนครราชสีมา. วารสาร
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น. 2564; 3 (2): 193–206.